

Ko ho'o ma'u atu ho huhu malu'i COVID-19: me'a ke ke 'amanaki atu ki ai

Ko e ngaahi huhu malu'i ko e taha ia 'o e ngaahi founa te tau lava 'o fakafepaki'i'aki 'a e to'umahaki fakamāmani-lahi COVID-19 pea mo malu'i ai 'a e tu'unga lelei 'a e mo'ui 'a hotau ngaahi komiunitii.

Malu'i

Ko e ngaahi huhu malu'i COVID-19 'oku ta'etotongi ia pea 'oku 'ata' atu ki he tokotaha kotoa pē 'i Nu'u Sila.

'Oku malu'i 'e he ngaahi huhu malu'i 'a ho'o mo'ui lelei mo ta'ofi 'a e mahaki 'aki 'a 'ene ngāue fakataha mo e ngaahi nāunau malu'i fakaenatula 'o ho sinó koe'uhí ke ke mateuteu ai ke fakafepaki'i 'a e vailasi, kapau kuó ke ala ma'u ia.

'Oku ngāue 'a e huhu malu'i COVID-19 'aki 'a 'ene langa'i 'a e fa'unga fakafepaki 'o ho sinó ki he mahaki (immune system) ke fo'u ha ngaahi polotini (antibodies) 'i ho sinó mo ha ngaahi fa'unga toto (blood cells) ke nau fakafepaki'i 'a e vailasi COVID-19.

Ko hono ma'u ko ia 'o ha huhu malu'i COVID-19 ko ha sitepu mahu'inga ia te ke lava 'o fakahoko ke malu'i ai koe me'i he ngaahi uesia 'a e vailasi. Ka neongo ia, 'oku te'eki ai ke mau 'ilo pe te ne ta'ofi koe me'i ha'o ma'u mo fakapipihí atu 'a e vailasi.

Ko e hili pē hao huhu malu'i, kei hokohoko atu ai pē 'a ho'o faka'ehi'ehi ke ta'ofi ha mafola 'a e COVID-19. Fanofano ke mātu'aki ma'a pea holoholo mātu'u ho ongo nimá. Tale pe mafatua ki ho tui'inimá pea nofo pē 'i 'api kapau 'okú ke ongo'i puke. 'E tokoni 'eni ke malu'i ai koe, ho fāmilí mo e ni'ihí kehé.

Hokohoko ngāue'aki ai pē 'a e polokalama COVID tracer app, fakamo'ui 'a e Bluetooth 'i ho'o telefoní, pea te ke ala fie tui mo ha 'ufi'ufi pe fakapulí (mask) ki ho ihú mo e ngutú.

Malu mo haó

'Oku toki 'oatu pē 'e he Medsafe ha fakangofua ki ha huhu malu'i ke ngāue'aki 'i Nu'u Sila hili ha'anau fiemālie 'oku malu mo hao pea ola lelei ia ke ngāue'aki. Ko e ngaahi huhu malu'i COVID-19 kotoa pē te nau fou atu 'i he sivi tatau ki he malu mo haó pea kuo pau ke nau fakakakato 'a e ngaahi makatu'unga fefeka tatau.

Huhu malu'i Pfizer

'E 'ikai ke ke ma'u 'e koe 'a e COVID-19 me'i he huhu malu'i ni. Te ke fiema'u ha fo'i tu'oni (dose) huhu malu'i 'e ua, 'o fakavaha uike tolu. Ke fakapapau'i 'okú ke ma'u 'a e malu'i lelei tahā, fakapapau'i 'okú ke ma'u fakatou'osi 'a e ongo fo'i tu'oni huhu malu'i. Kapau 'e 'ikai lava 'o ma'u ha'o 'apoinimeni, toe fokotu'u ha 'aho kehe 'i he vave taha 'e ala lavá.

Ngaahi me'a ke ke fakakaukau ki ai kimu'a 'i hono ma'u atu ho huhu malu'i

Kapau na'e 'osi mātu'aki uesia lahi pe vave koe 'e ha huhu malu'i pe huhu faito'o 'i he kuohilí, kātaki ka ke talanoa ki heni mo ho'o tokotaha fakahoko huhu malu'i.

Kapau 'okú ke ma'u ha faito'o ke vai (thin) ai ho totó pe 'oku 'i ai hao mahaki fekau'aki mo ha fā noa 'o 'ikai lava ke ta'ofi 'a e tafe 'a ho totó (bleeding disorder), kātaki ka ke fakahā atu 'eni ki ho'o tokotaha fakahoko huhu malu'i.

Unite
against
COVID-19

New Zealand Government

Kapau 'okú ke faitama pe fakahuhu, kātaki 'o talanoa mo ho'o tokotaha fakahoko huhú, GP pe mā'ulí.

Kapau 'okú ke ma'u atu 'a e faito'o kanisā ko e Keytruda, Opdivo, Yervoy, pe Tecentriq, talanoa mo ho'o toketā mataotaó pe 'oku totonu ke ke ma'u 'a e huhu malu'í.

'I he lolotonga ní 'oku 'ikai ke mau 'oatu 'a e huhu malu'í Pfizer kiate kinautolu 'oku si'i hifo 'i he ta'u 16 kae'oua kuo ma'u ki ai ha tñnaki fakamatala lahi ange.

Kapau 'okú ke ma'u 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e COVID-19, fakahoko hao sivi peá ke nofo pē 'i 'api kae'oua kuo ma'u 'a e ngaahi ola ki ho sivi. 'E lava ke fakahoko ho huhu malu'í hili ha hā meí ho sivi 'okú ke hao (negative) meí he mahakí.

Ko e hā 'a e me'a 'e hoko hili 'a hono fakahoko hoku huhu malu'í?

'E fiema'u ke ke tatali 'i ha miniti 'e 30 hili ho huhu malu'í koe'uhí ke lava 'e he kau ngāue fakafaito'ó 'o vakai'í 'oku 'ikai ke 'i ai hao uesia (allergic reaction) meí he faito'ó.

Ngaahi uesia ta'e'amanekina 'e ala hoko

Ko e ngaahi uesia angamaheni 'oku fa'a līpooti maí ko ha mamahi 'i he feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhú, langa'ulu mo e ongo'i tāvaivaia pe ongosia.

'E ala hoko foki mo ha felāngaaki 'a e uouá, ongo'i puke, fakamokosia, mofi, felāngaaki 'a e ngaahi hokotanga huí mo ha ongo'i tokotokakovi. 'Oku hā meí heni 'oku ngāue lelei 'a e huhu malu'í.

Hangē pē ko e ngaahi faito'o kehé, 'e ala fakatupu 'e he huhu malu'í ha ngaahi uesia ta'e'amanekina 'i ha kakai 'e ní'ihí. 'Oku angamaheni pē 'eni ia, pea 'oku fa'a vaivai pē 'ene hokó pea 'ikai fu'u fuoloa pea 'e 'ikai te ne ta'ofi ai 'e ia ha'o ma'u atu 'a e huhu hoaní (second dose) pe ko ha'o hoko atu 'a ho'o mo'ui faka'ahó.

'E 'i ai ha ngaahi uesia ta'e'amanekina 'e ní'ihí te nau uesia fakataimi ha'o lava 'o faka'uli pe ngāue'aki ha ngaahi mīsiní.

'Oku lava ke hoko ha ngaahi uesia lalahi ka 'oku hāhāmolofia 'aupito 'eni ia. 'Oku ako'í 'a 'emau kau fakahoko huhu malu'í ke nau lava 'o leva'í 'eni.

Tokoni mo ha fakamatala lahi ange

Kapau te ke ongo'í ha ngaahi faka'ilonga 'oku ngalingali ke felāve'í mo e COVID-19, hangē ko ha tale fo'ou mo hokohoko, ha mā'olunga 'a e fua māfana 'o ho sinó/ mofi pe mole pe liliu 'a e ifo angamaheni (taste) pe lava ke nāmu'í ha me'a, nofo pē 'i 'api pea fakahoko hao sivi COVID-19.

Kapau 'okú ke ta'epau'ia fekau'aki mo ho ngaahi faka'ilongá pe 'oku faka'au ke toe fakalalahi ange, telefoni ki he Healthline 'i he **0800 358 5453**.

Kapau 'oku 'i ai ha me'a 'okú ke hoha'a ki ai 'i he taimi pē ko iá felāve'í mo ho'o malu mo haó, telefoni ki he **111**, pea fakapapau'í 'okú ke fakahā atu kuó ke ma'u atu ha huhu malu'í COVID-19 koe'uhí ke nau fakahoko atu 'a e sivi totonú.

www.health.govt.nz/covid-vaccine

Unite
against
COVID-19

New Zealand Government

